

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 12. september 2007 truffet vedtak i

- Sak nr:** 54/07 (arkivnr: 200700478-18)
- Saken gjelder:** Klage fra advokat A på vegne av B på lagdommer C ved X lagmannsrett
- Utvalgsmedlemmer:** Jon Høyland
Kari Mjølhus
Halvor Kjølstad
Trine Buttingsrud Mathiesen
Inger Lise Gjørsv

Eva Nygaard Ottesen har fratrudd som inhabil i saken, og varamedlem Kari Mjølhus deltok i hennes sted. Inger Lise Gjørsv møtte som varamedlem for Wenche Frogn Sellæg, som hadde forfall.

Offentlighet: Vedtaket er offentlig, jf. offentlighetsloven § 2.

- Vedtak:**
1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder forhold som kan overprøves ved rettsmidler.
 2. Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor lagdommer C.

Innledning:

Ved brev av 14. mai 2007 har advokat A på vegne av B inngitt klage på lagdommer C ved X lagmannsrett. Klagen gjelder dommeratferd. Klagen er forelagt lagdommer C, som ved brev av 8. juni 2007 har avgitt uttalelse. Lagdommer C forela saken for lagdommer D, som avga uttalelse av 8. juni 2007. Utvalget har videre innhentet uttalelse fra ekstraordinær lagdommer E samt advokat F. Klagen er supplert ved brev av 2. juli 2007. Førstelagmann G ved X lagmannsrett er orientert om klagen og har i brev av 12. juni 2007 opplyst at han ikke har bemerkninger til klagesaken.

Saksfremstilling:

Klagen har sin bakgrunn i en erstatningssak behandlet i X lagmannsrett 27.–28. mars 2007. Advokat A representerte saksøker B. Motpartens prosessfullmektig var advokat F. Lagdommer C var rettens administrator under ankeforhandlingene.

Klager – advokat A på vegne av B – har i hovedsak vist til følgende:

Lagdommer C nektet advokat A å gå gjennom erstatningsberegningene i innledningsforedraget, og vanskeliggjorde ved dette dokumentasjonen av erstatningskravets størrelse. Også under prosedyren ble advokat A nektet å gå gjennom erstatningsberegningen med den begrunnelse at oppsettet ikke var slik retten pleide å få dette presentert. Etter flere pauser og diskusjoner rettens medlemmer imellom, fikk advokat A til slutt anledning til å gå gjennom beregningene.

B fikk et klart inntrykk av at han ikke fikk fremlagt sin sak for en objektiv rett. Lagdommer C ga tydelig uttrykk for at det materialet og de bevis B fremla ikke ville bli tillagt vekt. Ved sin væremåte ga hun videre B det klare inntrykk at mye av det som var viktig for ham å få fram ikke var av interesse for retten.

Lagdommer C slo blant annet hardt ned på en opplysning B ga i forbindelse med et spørsmål om reiseutgifter. Dommerens reaksjon underbygget B's oppfatning av forhåndsdømming i retten.

Fra klagen siteres:

”Etter undertegnede skjønn er det klart uheldig at en part får følelsen av at man ikke får fremlagt saken på en ordentlig måte for retten, noe nettopp domstolene skulle ta vare på. Dette må sies å være i strid med god dommerskikk.

Det er også uheldig at arbeidsmiljøet i retten blir anstrengt og lite hyggelig.

Undertegnede har som advokat siden 1986 aldri opplevd noe tilsvarende, noe som for så vidt underbygger min klients opplevelse av dette i retten.”

Innklagede – lagdommer C – har i hovedsak vist til følgende:

I underkant av en uke før ankeforhandlingene mottok retten et tilleggsutdrag fra advokat A. Det nye materialet medførte at saken ble mer omfangsrik og krevende. Det var i utgangspunktet satt av to dager til forhandlingene.

Advokat A brukte svært lang tid på innledningsforedraget. Det var vanskelig å få klarhet i hans anførsler, spesielt hva gjaldt erstatningsutmålingen. For å overholde tidsplanen, fant retten det mest hensiktsmessig at advokat A kom grundig tilbake til erstatningskravet i prosedyren. Denne løsningen ble valgt etter konferanse mellom rettens medlemmer og etter å ha forespurt prosessfullmektigene.

Advokat A ble ikke nektet å gjennomgå erstatningskravet under prosedyren. Det var imidlertid fortsatt vanskelig å forstå fremstillingen, og retten tok av denne grunn flere pauser for å diskutere situasjonen.

I forbindelse med saksøkers anførsel vedrørende fradrag for reiseutgifter, ga hun uttrykk for at retten ikke kunne forholde seg til denne anførselen, men måtte basere seg på selvangivelser og ligninger. For øvrig kan hun ikke se at det er grunnlag for B's inntrykk av at han ikke fikk fremlagt sin sak for objektiv rett med en påfølgende objektiv avgjørelse.

Det er ikke grunnlag for herværende klage.

Lagdommer – D – har i hovedsak uttalt følgende:

Lagdommer C's redegjørelse er dekkende for hans syn på det som foregikk under ankeforhandlingene. Han tiltrer også hennes konklusjon om at det ikke er grunnlag for klagen.

Ekstraordinær lagdommer – E – har i hovedsak uttalt følgende:

Lagdommer C's beskrivelse av ankeforhandlingene er helt dekkende for forløpet under forhandlingene.

Prosessfullmektig – advokat F – har i hovedsak uttalt følgende:

Lagdommer C administrerte forhandlingene på en bestemt men rettfærdig måte.

Partene var på forhånd blitt enige om en fremdriftsplan. Han erindrer det slik at advokat A brukte klart lenger tid enn forutsatt på innledningsforedraget, og at gjennomgangen av beregningene av denne grunn ble utsatt til prosedyren. Han oppfattet det slik at alle partene var enige om at det var mest hensiktsmessig å utsette gjennomgangen av erstatningsberegningen.

Grunnet et stramt tidsskjema ble det fastsatt at hver av partene skulle få en time hver til prosedyre. Advokat A hadde allerede brukt om lag en time da han startet på erstatningsberegningene. Både lagdommer C og de øvrige dommerne hadde en del spørsmål til beregningen.

Fra uttalelsen siteres:

”Jeg oppfattet det ikke slik at spørsmålene var irrelevante eller bar preg av en bestemt holdning. Tonen i spørsmålene ble etter hvert noe ”bestemt”, noe jeg antar kan skyldes vesentlig forsinkelse i fremdriftsplanen, samt en forståelig reaksjon på det pedagogiske opplegget til advokat A.

Mitt inntrykk til slutt var at advokat A fikk fremlagt sitt krav på en grei måte. Selv om formen i spørsmålene fra lagdommer C mot slutten kunne virke som noe ”bestemt”, må dette etter min oppfatning ligge innenfor det akseptable.”

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf. domstoloven § 238 andre ledd, andre setning. Ingen av partene har bedt om dette.

Generelt bemerkes at Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

Imidlertid gjelder det visse lovbestemte unntak fra denne myndigheten. En viktig begrensning i utvalgets myndighet følger av bestemmelsen i domstoloven § 236 fjerde ledd, som sier at utvalget ikke kan ”vurdere forhold som kan overprøves etter reglene i rettspleielovgivningen for øvrig”. Det betyr at dersom et forhold kan brukes som grunnlag for kjæremål, anke eller gjenopptagelse, kan Tilsynsutvalget ikke vurdere dette. Det er uten betydning om kjæremåls- eller ankeadgangen er benyttet eller ikke.

Klagen oppfattes i første rekke å gjelde dommerens prosessledelse. Feil ved prosessledelsen kan som utgangspunkt brukes som grunnlag for anke over saksbehandlingsfeil. Klagers anførsler vedrørende rettens håndtering av saksøkers dokumentasjon for erstatningskravet, vil kunne prøves ved anke, og faller således utenfor de forhold Tilsynsutvalget har myndighet til å vurdere. Under henvisning til domstoloven § 236 fjerde ledd, avvises den del av klagen som gjelder misnøye med den saksbehandling som ligger til grunn for avgjørelsen.

Klagers videre anførsler knytter seg til manglende nøytralitet og den anstrengte og negative tonen som utviklet seg under rettsforhandlingene.

Det fremgår av lovforarbeidene at Tilsynsutvalget forutsettes å kunne behandle ”uhøvisk eller utilbørlig” atferd fra dommerens side, jf. NOU 1999: 19 side 325 flg. Det uttales blant annet at:

”Dette innebærer bl.a. at grov, ubehøvlet opptreden fra en dommers side i et rettsmøte vil kunne gjøres til gjenstand for disiplinær forføyning. Det samme må gjelde (andre) utslag av slett møteledelse...”

En dommer skal utføre sin dommergjerning upartisk og på en måte som inngir alminnelig tillit og respekt. I utkastet til etiske regler for dommere § 17 er kravet til dommerens atferd mer utførlig blant annet beskrevet slik:

”Dommerens opptreden i retten skal gjenspeile rettens upartiskhet og uavhengighet. Alle som kommer i retten, skal møtes med vennlighet og med respekt for den enkeltes rolle. ...

...

Tilliten til rettssystemet styrkes ved at det er en god atmosfære i retten, og dommerens opptreden i forhold til advokater og aktorer må bidra til dette. ...”

Tilsynsutvalget finner det beklagelig at B opplevde lagdommer C som partisk til fordel for saksøkte under rettsmøtet. Uttalelsene i saken viser at lagdommer C var styrende og bestemt i forbindelse med advokat A's fremleggelse av erstatningsberegningen, og det kan være forståelig at B fikk det inntrykk at forhold som var viktige for ham å få frem, ikke var viktige for retten. Administrerende dommer har imidlertid både rett og plikt til å styre forhandlingene. Dette innebærer at dommeren blant annet må påse at saken konsentreres om det rettslig relevante. Dommeren har dessuten ansvar for sakens fremdrift, og dette vil ofte innebære styring av prosessfullmektigenes tidsbruk under innledningsforedrag og prosedyrer.

Uttalelsene som er avgitt til Tilsynsutvalget viser at det ble en noe anstrengt stemning i forbindelse med advokat A's gjennomgang av erstatningsberegningen under prosedyren. Dette hadde så vidt utvalget forstår sammenheng med at dommeren mente at advokat A hadde problemer med å redegjøre for sin klients erstatningskrav på en forståelig måte innen den tidsramme som var til disposisjon, og at dommeren derfor blant annet fant det nødvendig å stille advokat A en del spørsmål. Dommerens atferd i denne forbindelse blir av advokat F karakterisert som "bestemt" – både i spørsmålsform og tone, men likevel "innenfor det akseptable".

Det er selvsagt ønskelig om dommeren kan gjennomføre en effektiv prosessledelse uten at noen av partene oppfatter ledelsen som negativ og/eller partisk. Det ligger imidlertid i prosessledelsens natur at motsetninger kan oppstå, selv om dommeren holder seg innenfor de aksepterte rammer for god ledelse. I nærværende sak kan utvalget ikke finne grunnlag for å si at lagdommer C har opptrådt "uhøvisk eller utilbørlig" i sin prosessledelse.

Etter dette finner utvalget ikke grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak overfor lagdommer C.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder forhold som kan overprøves ved rettsmidler.
2. Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor lagdommer C.